

Sammanfattning av förstudie inför uppbyggnaden av ett nationellt kompetensstöd för hälso- och sjukvårdens samt tandvårdens arbete mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn.

Bakgrund

Nationellt centrum för kvinnofrid har i samverkan med Socialstyrelsen fått regeringens uppdrag att under 2016–2018 ge nationellt och regionalt kompetensstöd för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer. I detta uppdrag ingår bland annat att utveckla och sprida webbstöd för hälso- och sjukvården och tandvården på nationell och regional nivå. Det övergripande målet är att arbetet mot våld i nära relationer ska vara av lika hög kvalitet i hela landet och utsatta ska få det stöd och den hjälp de behöver oavsett var de bor. Det nationella kompetensstödet ska lyfta fram gällande regelverk, aktuell kunskap och konkret information från Socialstyrelsen och NCK om verksamma metoder för att upptäcka och arbeta med våldsutsatta kvinnor inom hälso- och sjukvården och tandvården.

Metoder

Underlag har inhämtats genom intervjuer och enkäter med strategiskt utvalda nätverk, verksamheter och enskilda personer. Frågeställningarna handlade om vilket metod- och kunskapsstöd som finns och används idag och vilka önskemål det finns på ett nationellt kompetensstöd.

Resultat

Ett återkommande önskemål är utbildningsinsatser. Såväl nivåanpassade utbildningar, utbildningar till ”egna” utbildare och nyckelpersoner, yrkesspecifik och verksamhetsinriktad utbildning till exempelvis närvården och akuten samt utbildning anpassad för beslutsfattare, ledning och politiker efterfrågas. Ett annat önskemål är olika former av utbildnings- och informationsmaterial. Detta inkluderar även lättläst information till patienter och anhöriga. Det anses vara viktigt att allt tillgängligt material är samlat på ett och samma ställe. Goda exempel bör spridas och framgångsfaktorer delas.

Vidare påpekas att ett kompetensstöd bör vara lättillgängligt, både när det gäller åtkomst och struktur samt uppdaterat och relevant. Ett webbaserat stöd anses vara ett bra alternativ för att nå ut brett och en vana finns inom vården att använda denna form av stöd. Den webbaserade introduktionskurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som NCK tagit fram kan behöva kompletteras med korta vårdspecifika moduler inom olika frågeområden: Hur ställer jag frågan om våld, vad ska jag i vården tänka på och hur dokumenterar jag?

När det gäller innehåll påpekas att det viktigaste är att synliggöra sambandet mellan våld och ohälsa. Informationen bör omfatta hela vårdprocessen/vårdkedjan kring den våldsutsatta, förklara och beskriva vårdens ansvarsområden, samt ge praktiska råd och tips rörande bland annat spärsäkring, orosanmälan, riskbedömningar och dokumentation.

En enkät skickades även ut till utvalda enheter och besvarades i samband med föreläsningar och konferenser. Där fick personal tala om vilka åtgärder de ansåg var viktigast för att förbättra vårdens arbete med våldsutsatta patienter. En stor majoritet svarade att det viktigaste var att ställa frågor om våld rutinmässigt till alla patienter. Därefter följde kunskap och utbildning samt rutiner för att hantera svaret.

De tillfrågade fick också rangordna vad de helst vill ska ingå i det nationella kompetensstödet. Högst hamnade länkar och telefonnummer till stödverksamheter. I andra hand kom utbildningsmaterial och filmer, i tredje hand länkar till vårdprogram och därefter goda exempel från verksamheter.

Förslag

Förstudien föreslår att ett webbstöd konstrueras på motsvarande sätt som Webbstöd för kommuner på NCK:s webbplats med ”praktiskt inriktade texter, publikationer från berörda myndigheter samt reportage i form av lärande exempel” från landsting/regioner. Utgångspunkten bör vara kunskapen om sambandet mellan våld och ohälsa. Hela vårdprocessen/vårdkedjan kring den våldsutsatta bör omfattas, liksom praktiska råd och tips samt fördjupningskunskap kring särskilt utsatta grupper. Här bör även finnas information om aktuella myndighetspublikationer, relevant forskning samt verk samma metoder inklusive internetbaserat stöd och behandling av våldsutsatta.

Viss vidareutveckling av webbkurs om våld kan vara önskvärd så att den får en mer uttalad ”vårdprofil”. Nationella och regionala myndigheters befintliga material som till exempel filmer, utbildningsmaterial, mallar för patient/anhöriginformation med mera bör vara enkelt att nå via webbstödet.

Nuläge

I samband med förstudien gjordes en genomgång av hur landstingens/regionernas arbete kring våld i nära relationer såg ut hösten 2016. Det visade sig att samtliga landsting/regioner hade styrande dokument, vårdprogram eller liknande, utbildningar, lokala vådrutiner, extern samverkan och personal med uppdrag att hålla i samordning. När det gällde det senare varierade dock omfattningen från tio procent av en tjänst till 12 medarbetare.

De flesta landsting/regioner hade också rutiner för att ställa frågan om våldsutsatthet, metodstöd/mallar/checklistor med mera, samt intern samverkan. Några landsting/regioner hade egna webbutbildningar, och i vissa landsting ställde även Folkvandvården frågor om våld till sina patienter. I tre till fyra landsting togs statistik under sökord för våldsutsatthet ut regelbundet. Utvecklingsområden för de flesta var kontinuerlig uppföljning, dokumentationsstöd, riktade utbildningsinsatser kring särskilt utsatta grupper och att upprätta en så kallad Samordnad individuell plan, SIP, för insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård tillsammans med patienterna.